

բերել, և ժամանակին հանդամանաց նկատմամբ միշտ խաղաղութիւնը պատերազմէն վեր կը դասէր, այս ծրագիրը առանց պէտք եղած տեղը ներկայացնելու, աստ անդ ցոյց կուտար և կը կարգացնէր, այս անհաճոյ և միանգամայն Կայսեր կամաց հակառակ գործը իւր ականջը հասնելով, մին 'ի Կիպրոս և միւսն 'ի Հռոդոս աքսորեցան, քանի մի օրէն զինի այս դէպքը աւելի զայրոյթ պատճառելով Կայսեր որդւոյն, թէ և վտանգաւոր հրամաններ ըրած էր անոնց համար, այլ միջնորդութեամբ ոմանց, Իլլէի Տոլլայ 'ի Սէբաստիայ բերդարգել, և Բասիէ Էֆէնդին խաճայ-լիէնէ զսկիւլով աքսորեցան: Իսկ Իլլէի Տոլլայ շատ չանցած յաքսորս ոգեմաշ ցաւոյ հանդիպեալ ողբովք և հառաչանք մեռաւ:

Պաշտօնէից փոփոխութիւն, եւ ոմանց աքսորումն, Ռուսաց նաւերուն գալուստը, նոր դրամահատութեան որոշում, մեծ Եպարքոսի փոփոխութիւնն, նոր բերդին գրաւումն, զգետուց փոփոխութիւնն:

Հետեւեալ փոփոխութիւններն եւ զան կայսերական հրամանաւ, մինչեւ ցայս վայր բանակին մեծ սպարապետը (Սէր Գաբիէլէ) որ Այոուսի նահանգն էր Շուսլի երթալու, Էսատ փաշայ որ կայսերական բանակն էր, բողոքութեամբ զօրաց Այոուսի կողմերը երթալու. Շուսլի բանակին զօրապետ Նիւսէին փաշան մեծ ըստարապետին օգնական մնալու: Գաւառմանի կուսակալ Էմին փաշայ Վիտինի յառաջագահ զօրաց վերայ երթալու. Մարաշի կուսակալն, որ ըստ պահանջման իւր պաշտօնին յառաջագոյն Կ. Պօլիս եկած էր, Նիկոպօլի պահպանութեան երթալու:

Ատանայի կուսակալ, Զիլթովի պատեւրազմին, և Սեբաստիայ կուսակալ Մէհմէտ փաշայ, որ յառաջ մեծ սպարապետին օգնական եկած էր, Այինէ կղզին պահպանութեան երթալու հրաման եղաւ, և իւրաքանչիւրն իւր պաշտօնատեղին դնաց, յետ այսորիկ բանակը գտնուած այլ և այլ պաշտօնէից փոփոխութիւններ, և ոմանց իսկ աքսորումն տեղի ունեցաւ: Այս անգամ քանի մի Ռուսաց նաւեր Պոլս ճայ կղզին առջեւ եկան խարսխեցին և միջերկրական ծովուն կիրճը պաշարեցին, իսկ կայսերական նաւատորմին հրամանատար Թահիր փաշան, որ յիշեալ կիրճը կը սպասէր, պաշտօնէն զըրկեցաւ եւ Անդրիանուպօլիս զըրկեցաւ, և փոխանակ նորա կարգեցաւ կայսերական նաւուց նաւապետ Մուստաֆայ պէյ, և քանի մի շոգենաւ ես դրուելով այն կողմը զըրկեցաւ, պատուէր լինելով նմա որ յիշեալ վնասակար նաւերէն զչուշանայ:

(Շարունակելի:)

ՊԱՏԱՍԽԱՆ

Առ Պ. Մ. Գ.

Ձեր նամակն ընդունեցինք 'ի մասին Եօզղատու քստմեղի դիպաց, ընդ նմին և Ձեր խորհրդածութիւնը ճաշկաստանի կառավարական վիճակին վերայ: Կարելի չէ անթաց աչք և անտարբեր ոգւով կարդալ Ձեր նամակին նկարագրական մասն, որով կենդանի և սրտաշարժ կերպով կը պատկերացնէ Եօզղատու դժբաղդ մերաջնեից կրած բարոյական և նիւթական աղէխարշ աղէտներն Տէրութեան կանոնաւոր զօրքերէն: Ձեր դատողութիւններն և խորհրդածութիւններն ևս շատ բա-

Ֆաւոր և ողջամիտ են, բայց կը ցաւիմք ըսել, որ Ոթնի մէջ չը պիտի կարողանամք հրատարակել, վասն զի Սթեն անհատական խմբագրութիւն մի չը լինէ ըսլ՝ չէ կարող ամեն բարոյական տուգանք և մնաս աչքն առնելով ամենայն ազատութեամբ գրել և հրատարակել, ուստի զոնց առնելով նորա հրատարակութիւնը՝ կը բաւականանամք սա կաւ ինչ դիտողութեամբ :

Մեր գաւառացի եղբարց կադու թիւնը, ստոյգ է, որ շատ դառն եւ դժուարատար է, քանի որ Տաճկաստանի մէջ ճշմարիտ քաղաքակրթութիւն և լուսաւորութիւն չը կայ, եւ քոնի որ երկրին օգուտը և շահը մը տաժող պոշտօնեայք շատ սակաւ են իրենց քսակն ու շահը մասձող պաշտօնեայեքէն : Երբ տգիտութիւն, մը լեւանդութիւն եւ շահաթիրութիւն միանգամայն կը տիրեն Թուրքաստանի մեծ մասին վերայ, միշտ անպակաս պիտի ըլլան այսպիսի անգթութիւնները, եւ միշտ զերծ չը պիտի ըլլայ երկիրը այսօրուան տագնապներէն, բայց այսու ամենայնիւ խոստում յուսահատելու չէ : քանի որ ամեն խորհող կը վկայէ, թէ այս ամեն հարստահարութիւնը ընդդէմ են Վեհապառ Սուլթանին բարեսէր կամաց և ընդդէմ բարձրաստիճան Նախարարաց և ամեն ազատամիտ և հայրենասէր Մահմատականաց զգացմանց : Յուսով լի եմք, որ այդ ամեն անգթութեանց հեղինակներն անպատիժ չը պիտի մնան, թէ և Տէրութեան պաշտօնեայք, եւ թէ և կանոնաւոր զինուորք են : իրենց պաշտօնը աւելի կը ծանրացնէ իրենց բարբարոսական արարքները, վասն զի դոքա պարտաւորութիւն ունին հասարակութեան խաղաղութեանը, պատուոյն և ապահով կադութեան հսկել ընդդէմ վայրենաբարոյ հարստահար-

չաց : երբ ինքեանք առաւել քան ըզհարստահարիչս կը կեղեքեն, կը խռտանգեն պարկեշտ եւ հաւատարիմ հպատակները և կը սրբապղծեն անոնց ընտանեկան սրբութիւնը, անտարակոյս աւելի մեծ պատասխանատուութեան կ'ենթարկին :

Ամեն բան ժամանակով կ'ըլլայ, և ժամանակն է, որ կ'ընէ : Կարող եմք ժամանակին գործած հրաչքներն հասկանալ, եթէ ասկէ 40 կամ 50 տարի առաջ Թուրքաստանի ունեցած բարոյական վիճակն արդի վիճակին հետ համեմատեմք : ներկայն հողաբապատիկ բարեւաւ կը դանեմք, այս ամենը հպատակասէր վեհապետաց և նոյս հայրենասէր նախարարաց անխոնջ ջանից արգասիքն է :

Կը յուսամք, որ այսուհետեւ առաւել ևս պիտի բարեւաւ Տաճկաստանի բնակչաց վիճակը, քանի որ ներկայ բարեկնիստ Սուլթան ՀԱՄԻԾ Բ. Վեհապառ Կայսեր միակ փափազն և կամքն է իւր ամեն կարգի եւ աղբի հպատակաց բարօրութիւնը եւ եղբայրական հաւատարութիւնը : Ասոր մեծ ապացոյց մի կրնայ համարուիլ երկրագործական դպրոցի մը հաստատութեան հրամանը, եւ գիտէք, որ յառաջագիմութեան գլխաւոր տարրերէն մին կամ առաջինն է երկրագործական արուեստին զարգացումը, յորմէ կախումն ունին ուրիշ շատ մը արուեստներ եւ մանաւանդ երկրին վաճառականութեան յաջող վիճակը : Երկար եւ անդորր կեանք կը մաղթեմք, որպէս զի իւր արդար փափազը 'ի գլուխ տանի պէտք եղած բարենորոգումներն ընել հրամայելով 'ի շինութիւն երկրին եւ 'ի միսթարութիւն հպատակ ժողովրդոց :

